

Setembre crític | | Actualitzat el 04/07/2017 a les 08:45

Refugiades a Grècia o fugir a qualsevol preu

Tercer d'una sèrie de cinc reportatges de Joan Mas sobre la situació de les refugiades encallades a l'entrada d'Europa | A mesura que passa el temps, moltes desplaçades de guerra provenen de fugir de Grècia amb documentació falsa o xarxes de tràfic de persones

A les onze de la nit, el vaixell que va cap al continent fa sonar el clàxon quan s'acosta al port de la illa grega de Quios. El ferri, de grans dimensions, transporta passatgers, vehicles i mercaderies. Cada dia, l'embarcació surt de Lesbos, fa parada a Quios i segueix el seu recorregut fins que arriba a trenc d'alba al Pireu, el port d'Atenes.

Per accedir al vaixell, els controls són rigurosos: els passatgers fan cua i les persones entren a l'espai portuari una rere l'altra després d'una exhaustiva revisió de la seva documentació d'identitat. A la porta d'entrada de la zona portuària i a tots els voltants, un ampli dispositiu format per agents de policia i soldats de l'exèrcit controlen que ningú salti les reixes i accedeixi al barco de manera clandestina.

Quios, separada de Turquia per un estret que només fa vuit kilòmetres de distància, és una de les illes gregues de l'Egeu a on s'acumulen més persones refugiades. A hores d'ara, aquesta unitat perifèrica de Grècia acumula unes 4.000 nouvingudes que hi estan atrapades sense possibilitats de sortir-ne. A les nits, quan arriba l'embarcació, desenes de refugiats s'ajunten als entorns del port per contemplar els moviments del barco. Gairebé cada dia, algú fa l'intent de creuar entre els racons de les valles per col·locar-se sota el motor d'algun camió que està a l'espera d'accedir al

vaixell. A moltes persones no els queda altra alternativa que fer de polissó si volen trepitjar l'Europa continental.

En total, segons dades del govern, arreu del país hi ha més de 62.000 persones atrapades. D'aquestes, almenys 45.000 es troben al continent, a on resideixen entre camps d'internament, cases particulars i albergs subvencionats Foto: Joan Mas

A la porta d'accés al port, diversos agents policials separen als viatgers segons criteris racistes. Entre la cua, hi ha molts refugiats que han aconseguit el permís per viatjar al continent, però també hi ha sol·licitants d'asil que intenten arribar a Atenes amb documentació falsa. Sota els ulls de la policia, la gent d'aspecte occidental no té problemes per passar, però les persones que no encaixen en aquest perfil són sotmeses a una exhaustiva verificació de documentació per part d'agents de Frontex procedents d'Holanda. Els membres de l'agència que controla les fronteres exteriors de la Unió Europea revisen els papers de la gent amb unes llanternes especials i rigurositat germànica. Són experts en identificació de documentació falsificada: que ningú trepitgi Europa il·legalment.

Cometre un delicte per arribar al continent

La companyia que fa el trajecte regular des de Grècia continental fins a les illes és Hellenic Seaways, una de les empreses de transport marítim més importants del país. Els vaixells són grossos: a la zona de passatgers hi ha restaurant, servei d'hotel i butaques per a centenars de passatgers. Al costat d'un dels passadissos principals, en una sala mig tancada, també hi ha una vintena de persones emmanillades que són vigilades per policies de paísà. La majoria són nois refugiats joves que no arriben als trenta anys. Van encadenats de dos en dos, amb unes manilles que els retenen pel canell. Si han d'anar al lavabo, la policia no els deslliga. Quan s'han de moure per alguna altra necessitat, els agents de policia els passen per l'interior del vaixell com si fossin bestiar.

A les embarcacions per a passatgers que van fins al continent, el transport de refugiats que estan arrestats s'ha normalitzat. Acusats d'haver incomplert la llei, la policia els porta a Atenes per tancar-los en centres penitenciaris fins que siguin sotmesos a judici. «És trist: hi ha persones que es veuen obligades a cometre algun delicte per sortir de les illes», comenta Pep Herreros, advocat català que treballa amb la delegació d'ACNUR a Grècia. «Si volen arribar al continent, molts refugiats no veuen cap altra alternativa que passar abans per la garjola», afegeix.

A la capital grega, un gran nombre de refugiades adquireixen documents falsificats quan ja no tenen cap altra alternativa per marxar del país Foto: Haris Maroudas

A hores d'ara, més d'un any després del tancament de fronteres, la presència de persones refugiades encallades a Grècia ja forma part de la vida quotidiana de moltes ciutats i pobles. En total, segons dades del govern, arreu del país hi ha més de 62.000 persones atrapades. D'aquestes, almenys 45.000 es troben al continent, a on resideixen entre camps d'internament, cases particulars, albergs subvencionats per organitzacions humanitàries i espais okupats. Les més invisibles, però, són les persones que acaben tancades a la presó o en centres d'internament per a persones migrants. Doriad, un refugiad sirià de 21 anys, va arribar a Grècia el juliol de 2016. En aquest marge de temps, el jove ha estat engarjolat durant un terç de la seva estada a un centre penitenciar d'Atenes.

L'any passat, des de les illes de l'Egeu, Doriad va accedir al continent amb documents falsificats. Un cop a Atenes, va aconseguir feina com a cambrer. Treballava més de 50 hores setmanals per menys de 800 euros al mes, sense contracte ni cap garantia de protecció laboral. Al cap d'un temps, la precarietat i la sobreexplotació van fer que s'afartés de la seva situació i decidís fugir de Grècia de manera clandestina. A prop de la plaça d'Omonoia, al centre d'Atenes, el noi va comprar un carnet de nacionalitat búlgara a una xarxa de venedors de documents per fer l'intent de fugir amb un ferri que l'havia de deixar a les costes d'Itàlia. Tanmateix, la policia el va

interceptar als controls i el va engarjolar a la presó durant quatre mesos. A hores d'ara, Doriad no té altra opció que demanar asil a Grècia. «A Síria vaig perdre tota la seva família i no tinc ningú que m'acompanyi, però l'Estat grec ha rebutjat la meva primera sol·licitud d'acollida», denuncia el noi.

Adquisició de documentació falsificada

A la capital grega, un gran nombre de refugiades adquireixen documents falsificats quan ja no tenen cap altra alternativa per marxar del país. Prefereixen esmunyir-se cap a un altre Estat membre de la UE a qualsevol preu que esperar durant mesos o anys a Grècia sense cap mena de perspectiva. Si no ho aconsegueixen a través d'aquesta via i encara tenen diners, molta gent recorre als serveis de grups de tràfic de persones: per viatjar a Alemanya directament, amb avió i documentació falsificada, l'import que s'ha de pagar ronda els 2.000 euros per cap. Si és per recorregut terrestre, travessant la ruta dels Balcans de manera clandestina, es paga encara més diners, els riscos són més alts i les garanties d'èxit són menors. A hores d'ara, però, el benefici de les xarxes de traficants de persones des de l'accés massiu de desplaçades de guerra a Europa és estratosfèric: segons un informe de l'Interpol i l'Europol, el crim organitzat va guanyar entre 5.000 i 6.000 milions d'euros amb el tràfic de refugiades només a l'any 2015. Des de març de 2016, amb la bunkerització de les fronteres europees, els guanys dels grups de tràfic de persones podrien ser encara més alts.

Entre els darrers mesos de maig i juny, Anwar Nillufary, procedent del Kurdistan de l'Iran, va plantar una tenda davant de la seu de la delegació grega d'ACNUR a Atenes per fer-hi una vaga de fam que va durar més de 50 dies Foto: Joan Mas

D'altra banda, la situació de les refugiades que ja han obtingut l'asil a Grècia tampoc és gaire bona. Un cop la gent aconsegueix l'acollida al país, el suport en ajudes econòmiques, a nivell d'habitatge o en el procés d'integració són gairebé nul·les. Anwar Nillufary, procedent del

Kurdistan de l'Iran, va obtenir el permís de residència a Grècia fa tres anys. Tanmateix, des d'aleshores viu en l'extrema precarietat i gairebé no ha trobat cap feina. Temps enrere, quan va tenir tots els documents en regla, va viatjar a Suècia amb la intenció de buscar treball i establir-se al país, però no en va obtenir i el permís d'estada a terres escandinaves se li va exhaurir al cap de tres mesos. Finalment, les autoritats sueques el van deportar a Grècia, l'únic lloc a on té dret a residir de forma continuada.

No obstant, a terres gregues, Nillufary no hi veu cap tipus de futur. «Des que em van concedir l'asil, a Grècia no hi veig perspectives de millora i estic completament desemparat», lamenta. Entre els darrers mesos de maig i juny, el refugiat va plantar una tenda davant de la seu de la delegació grega d'ACNUR a Atenes per fer-hi una vaga de fam que va durar més de 50 dies. Reclama a l'Agència de les Nacions Unides que li faci una carta de recomanació per viatjar al Canadà, a on voldria sol·licitar de nou el permís d'acollida. Tanmateix, ACNUR considera que no compleix els criteris per firmar-li el document. Anwar té la cara demacrada, els ossos se li claven a la pell i el cos li fa figa: beu aigua i sucs per tenir una mica de nutrients, però fa massa dies que no menja, gairebé no es pot aixecar i es troba massa dèbil. Al cap d'una cinquantena de dies sense menjar, el traslladen a l'hospital. Tanmateix, després d'haver-se recuperat, a vegades encara torna a la seu d'ACNUR i segueix amb la seva protesta. Anwar, com milers d'altres persones refugiades, està condemnat a malviure entre les misèries de Grècia de manera permanent.